

3 mei 1915

Parijs, 2 mei. Officiële mededeling van vanmiddag drie uur:

In België niets nieuws.

Een deserteur heeft medegedeeld, dat een ingenieur van Krupp sedert bijna twee maanden in de omtrek van Diksmuide, in de sector waar niet gevochten werd, toezicht houdt op de opstelling van een marinekanon, dat zeer ver kan schieten. Dat kanon moet Duinkerken gebombardeerd hebben en 38 km ver dragen.

Daar er bij het tweede en laatste bombardement slechts 9 projectielen afgeschoten zijn, is er reden om aan te nemen, dat dit kanon of beschadigd is door de wijze van schieten, waartegen de grootste stukken niet lang bestand zijn, of dat het voordurende vliegen van Franse vliegers in die streek als gevolg heeft gehad dat men met schieten heeft opgehouden.

Berlijn, 2 mei. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen heeft de vijand weer beproefd om, na een zeer krachtige voorbereiding van de aanval door de artillerie, onze nieuwe stellingen ten noordoosten van Ieper te bestormen. De Fransen vielen tussen het kanaal en de weg van Ieper naar St. Juliaan, de Engelsen ten oosten daarvan flauwtjes aan. Deze pogingen waren voornamelijk ten gevolge van ons zeer krachtdadig vuur in de flank en de rug uit de buurt van Broodseinde en Veldhoek volkomen vruchteloos. Twee machinegeweren vielen in onze handen.

Berlijn, 2 mei. Van Engelse zijde beweert men, dat het dorpje St. Juliaan in Vlaanderen slechts enkele uren in Duitse handen is

geweest en daarna door de Canadezen en Schotten opnieuw terug veroverd is. Deze bewering is in strijd met de waarheid. St. Juliaan is stevig in onze handen. Onze vooruitgeschoven stellingen zijn nog enige honderden meters voor die plaats tegen de vijand in vooruit gebracht.

Londen, 2 mei. De ooggetuige in het Engelse hoofdkwartier vertelt in zijn laatste verslag, dat de Duitsers opnieuw van vergiftige gassen gebruik hebben gemaakt, die echter geen ernstige gevolgen hadden, deels omdat er een harde wind waaide, deels omdat vele mannen van hun eigen infanterie van de rook te lijden hadden.

Hij beschrijft de gevechten rondom St. Juliaan. In de ochtend van de 26^e april deden de Duitsers verscheidene verwoede aanvallen en nam een kleine afdeling van de vijand een gedeelte van de Engelse loopgraven.

Er werd 's middags een krachtige tegenaanval door de Fransen en Engelsen langs het gehele front van Steenstrate tot het oosten van St. Juliaan uitgevoerd, welke met een hevig bombardement gepaard ging. De kanonnen werden daarbij op een betrekkelijk smal front samengetrokken.

De aanval stuitte het offensief van de vijand voorgoed, nam de druk van het front weg en leverde een zekere terreinwinst op. Op de rechtervleugel veroverde onze infanterie de zuidelijke buitenwijk van het dorp en in het centrum en in het westen nam zij loopgraven. Hoewel zij gedwongen was op sommige punten van de lijn terug te trekken, was de toestand bij het vallen van de avond gunstiger dan hij geweest was. Middelerwijl behaalden de Fransen enig voordeel door het terugveroveren van enige loopgraven en kwamen zij vooruit langs de gehele westelijke kanaaloever. Aan beide kanten

waren de verliezen zwaar. De vijand leed vreselijk, daar zijn gesloten gelederen een uitnemend doel aan onze artillerie boden.

Er gebeurde 's nachts niets bijzonders maar om één uur 's middags deden wij een tegenaanval langs de gehele linie tussen het kanaal en de weg van Ieper naar Poelkapelle. Wij bleven vorderingen maken tot wij gestuit werden door de vinnige verdediging van de Duitse stellingen.

De nacht ging kalm voorbij met het opnieuw in orde brengen en versterken van onze stellingen, zonder dat de vijand, die door vijf dagen vechten volkomen uitgeput was, ons hinderde.

De volgende dag bleef het in deze sector van onze linie volkomen rustig. Ons vuur haalde twee vijandelijke vliegtuigen neer.

De ooggetuige brengt bijzondere hulde aan het prachtige werk van de Engelse vliegers, die gedurende de laatste dagen de gehele linie van de vijand nauwkeurig waarnamen en bovendien een aantal tochten deden om bommen te werpen.

De ooggetuige maakt bijzondere melding van de dapperheid, die een enkel vlieger bij de aanval op Kortrijk aan de dag legde. Nadat hij een grote bom op het spoorwegkruispunt geworpen had, werd hij dodelijk gewond, maar om zijn vliegtuig te redden bracht hij het veilig binnen de Engelse linies terug, waar hij na korte tijd bezweek.

De ooggetuige prijst de standvastigheid van de Engelse troepen en zegt, dat het onmogelijk is om ook maar een honderdste deel van de daden van moed en toewijding, door enkelen verricht, te vermelden. Een machinegeweer, dat aan de stormloop der Duitsers tegenstand bood, werd door zes man bediend, die de een na de ander sneuvelden. Een andere keer werd tijdens een heet vuur de

telefoonraad, die de batterij met de waarnemende officier verbond, negen maal afgesneden, maar telkens werd hij onder een geweldig kanonvuur door een sergeant weer hersteld.

Uit Vlissingen meldde men ons gisteravond, dat van 's middag af schier onophoudelijk zwaar kanongebulder gehoord wordt.

Parijs, 2 mei. Avondcommuniqué. Ten noorden van Ieper hebben de Duitsers een aanval op onze rechtervleugel gedaan, doch werden onmiddellijk gestuit.

Sluis, 3 mei. Hoorden wij de laatste dagen der vorige week het geschut uit de richting van Diksmuide en van de zee, gisteren en hedennacht klonk het van de kant van Ieper. Het was niet na te gaan, of het dichterbij was dan wel zwaarder geschut dan anders. In elk geval hebben wij het uit die richting hier nooit zo hevig gehoord.

Berlijn, 3 mei. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen vielen wij gisteren ten noordoosten van Ieper aan weerskanten van de weg Poelkapelle-Ieper met succes aan en namen het gehucht Fortuin, ten zuidoosten van St. Juliaan.

Uit Oostburg meldt men ons:

Sedert verleden week wordt hier dag en nacht niets anders gehoord dan de donder van het geschut uit zuidwestelijke richting. Vele mensen klagen, en vooral de veldarbeiders die de hele dag in het open veld staan te werken, over het geluid, dat aldoor de lucht vervult en bepaald op het zenuwgestel van die mensen werkt.

Ook gisteren zondag is er zo hevig geschoten dat er geen seconde van rust tussen was, het was een voortdurend gebulder, en de

grond trilde alsof er geheimzinnige machten onder aan het wroeten waren. Hoogstwaarschijnlijk werd er nu uit zee door de vloot geschoten. Dit maakte men op uit de lang gerekte losbarstingen welke men bij een vlootbombardement pleegt te horen.

Men vraagt zich wel eens af, hoe dit geluid wel in de onmiddellijke nabijheid uit te houden is.

Mensen van elders, die dezer dagen in deze buurt vertoefden, moesten eerlijk verklaren dat zij zich nimmer zoiets hadden kunnen voorstellen en dat zij weer blij zouden zijn, als zij rustig thuis waren.

Van een paar mensen die zondag nog uit België naar Zeeuws-Vlaanderen waren gevlucht vernamen wij treffende bijzonderheden over de ellende welke aan de stations te zien is, waar de vele treinen met gewonden stilstaan en gelost worden.

Het bloed stroomt uit de wagons en het gekerm der vele gewonden moet verschrikkelijk zijn.

Bij het afzenden van dit bericht wordt nog steeds onverpoosd doorgeschoten.

De oorlogstoestand.

In verband met de beschieting van Duinkerken stelt men zich de vraag: hoe kan de Duitse artillerie Duinkerken bereiken.

Er zijn tot dusver geen berichten, welke op de vraag een antwoord geven. De Geneefse correspondent van de Lokal Anzeiger zegt: "Spoedig blijkt dat de door de Duitsers behaalde terreinwinst het opstellen van zwaar geschut heeft mogelijk gemaakt." Dit is klinkklare onzin. Het punt van de Duitse linie, dat het dichtst bij

Duinkerken ligt, is sedert vijf maanden het duin boven Nieuwpoort, 29 km van die plaats verwijderd.

Ten noorden van Ieper, waar alleen de Duitsers terreinwinst te boeken hebben, is het uiterste punt dat zij in de richting van Ieper hebben bereikt Lizerne, waaruit zij zich inmiddels hebben teruggetrokken. Lizerne is echter nog iets verder van Duinkerken dan het Nieuwpoortduin. Hun behaalde terreinwinst heeft dus de Duitsers niet binnen schootsafstand van Duinkerken gebracht. Want een terreinwinst van een 10 à 15 km kan niet behaald worden zonder dat we daar uit Berlijn, Parijs of Londen over vernamen. Aangezien verder de veronderstelling, dat de Duitsers stilletjes zwaar geschut op zijn minst een tiental kilometer achter de vijandelijke linies hebben gebracht en die daar onopgemerkt aan het schieten zijn, te mal is om alleen te lopen, blijft er geen andere mogelijkheid over, dan dat Krupp of Skoda weer iets nieuws heeft gevonden.

Het Franse communiqué van gisterenmiddag weet daar blijkbaar nog geen weg mee en geeft ons het verhaal van een deserteur, volgens hetwelk een ingenieur van Krupp sedert bijna twee maanden in de omtrek van Diksmuide, in de sector waar niet gevochten werd, toezicht houdt op de opstelling van een marinekanon, dat zeer ver kan schieten. Dat kanon moet Duinkerken gebombardeerd hebben en 30 km ver dragen.

Het verhaal wordt voor rekening van de deserteur gegeven, de Franse staf is dus ook niet uit die vermoedens tot zekerheid gekomen.

Daar er bij het tweede en laatste bombardement slechts 9 projectielen afgeschoten zijn, is er reden om aan te nemen, dat dit

kanon of beschadigd is door de wijze van schieten, waartegen de grootste kanonnen niet lang bestand zijn, of dat het voortdurend overvliegen van Franse vliegers in die streek als gevolg heeft gehad dat men met schieten is opgehouden.

4 mei 1915

Parijs, 3 mei. Officieel bericht van vanmiddag (met weglating van uit het vorig avondcommuniqué bekende feiten):

Bij twee aanvallen, de ene ten noorden van Ieper bij St. Juliaan, de andere ten zuiden van Ieper bij heuvel 60, hebben de Duitsers verstikkende gassen gebruikt. De aanvallen zijn op niets uitgelopen.

Parijs, 3 mei, Officieel bericht van vanavond:

Er is niets van belang te melden, behalve dat twee aanvallen der Duitsers zijn afgeslagen, een zondagnacht op de Engelse stellingen ten noorden van Ieper, de andere op de Franse in het Priesterbos.

Londen, 3 mei. Veldmaarschalk French rapporteert dat de Duitsers zaterdag heuvel 60 hebben aangevallen en zondag een aanval deden in de nabijheid van Sint Juliaan. Beide aanvallen zijn afgeslagen. Wij hebben geen terrein verloren en de vijand gevoelige verliezen toegebracht, niettegenstaande hij giftige gassen gebruikte.

Een Duits vliegtuig is gisteren binnen onze linies neergeschoten.

Men meldt ons uit Oostburg:

Uit de richting Brugge zijn gisterenmorgen omstreeks 5 uur twee vliegmachines komen vliegen langs Sluis naar de richting Knokke.

Aan de Belgische kust zijn zij zeer hevig met kanonnen beschoten maar niet geraakt; beide zijn in westelijke richting verdwenen.

Berlijn, 4 mei. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen hebben wij onze aanvallen uit het noorden en het oosten met groot succes voortgezet.

Hedenmorgen vielen Zevekote, Zonnebeke, Westhoek en de veelhoek Velt-Nonnebossche, alle plaatsen waarom gedurende maanden verbitterd is gevochten, ons in handen.

De vijand, die wegtrekt, is blootgesteld aan het flankvuur van onze batterijen ten noorden en ten oosten van Ieper.

Parijs, 4 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

In België ten noorden van Ieper zijn drie aanvallen op het Engelse front afgeslagen. Een in de nacht van 1 op 2 mei, de tweede in de nacht van 2 op 3 mei, de laatste op 3 mei 's ochtends.

De oorlogstoestand.

In het westen is bij Ieper de beurt van het offensief weer aan de Duitsers geweest. Hun aanvallen zijn afgeslagen, zeggen Fransen en Engelsen, maar zijzelf melden de bezetting van het gehucht Fortuin, aan de weg Ieper-Oostnieuwkerke gelegen, 1 ½ km ten zuidoosten van St. Juliaan, en op ongeveer dezelfde afstand van Ieper als dit plaatsje.

5 mei 1915

Parijs, 4 mei. Officieel bericht van vanavond:

Op het front in België zijn wij terrein blijven winnen in de streek van Steenstrate.

Londen, 4 mei. Veldmaarschalk French meldt dat het terreinverlies tengevolge van het onverwachte gebruik van verstikkende gassen een herstelling van onze frontlinie bij Ieper heeft nodig gemaakt. Deze is gisteravond met goed gevolg voltooid. De nieuwe linie loopt ten westen van Zonnebeke.

Gedurende het laatste etmaal is de toestand normaal geweest aan het gehele front. Alleen heeft de vijand een slappe aanval gedaan ten noordoosten van Ieper, die gemakkelijk werd afgeslagen.

De tweede alinea van het bericht van het bericht van het Duitse hoofdkwartier van gisteren nopens het westelijke gevechtsterrein is enigermate verminkt overgekomen. Zij luidt, nauwkeuriger, naar alle waarschijnlijkheid aldus:

Hedenochtend vielen Zevekote, Zonnebeke, Westhoek en de veelhoek Veld en Nonnebosschen, alle plaatsen waarom sedert maanden gevochten wordt, ons in handen.

In de Times van 30 april, ons nu eerst geworden, vinden wij een mededeling die Samuel, de Engelse minister van plaatselijk bestuur, daags te voren in het Lagerhuis had gedaan betreffende Belgische vluchtelingen in Engeland.

Naar ambtelijke schatting, zegde de minister, is het aantal Belgische vluchtelingen (soldaten uitgesloten) in Engeland nu ongeveer 180.000. Van deze zijn er, ruw geschat, 29.000 mannen als arbeiders bruikbaar. Van deze zijn er reeds ongeveer 17.000 te werk gesteld en voortdurend wordt er voor de anderen nog werk gezocht. Een groot aantal werkt er in bewapeningsfabrieken. Van

de 17.000 bruikbare vrouwen zijn er ongeveer 3000 aan het werk. Verscheidene duizenden vluchtelingen hebben dienst genomen in het Belgische leger. Er zijn nog een 2400 vluchtelingen in toevluchtsoorden, voor wie nog aanbiedingen van onderdak worden ingewacht. Zodra het verkeer met Nederland hersteld is, zal het mogelijk zijn nog meer vluchtelingen naar Engeland over te brengen, indien er onderkomen voor hen beschikbaar is. Maar in de laatste tijd is het aanbod van gastvrijheid niet groot.

Londen, 5 mei. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Zondagnacht werden aanvallen ondernomen op de Franse linie bij Steenstrate aan het IJzerkanaal, waar de Duitsers nog een bruggenhoofd bezet houden en hun stelling krachtig versterkt hebben.

Toen de aanval begon, waaide er een zwakke noordoostenwind en de vijand vertrouwde, dat zijn vergiftige gassen met dodelijke uitwerking over de Franse linie zouden drijven. Onder dekking van een dichte, gele rook rukte hij in gesloten gelederen op, doch de wind werd krachtiger en verspreidde de rook, zodat de vijand geheel in het zicht kwam. De Fransen stonden gereed en openden uit vijftien machinegeweren het vuur op de voorwaarts rukkende Duitsers. De eerste rijen werden als graan onder de zeis neergemaaid. De aanvallende beweging werd gestuit en de vijand wankelde en vluchtte. Het granaatkartets-, mitrailleurs- en geweervuur had een vreselijke uitwerking en toen de aanvallers vluchtten, lieten zij 2000 doden en stervenden op het slagveld achter.

De aanval op de Britse linie bij St. Juliaan had een even rampspoedig verloop. Ook hier misten de verstikkende gassen hun uitwerking en werden de Duitsers met ernstige verliezen teruggedreven.

Parijs, 5 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

De Fransen hebben hun vooruitgang in de richting van Steenstrate voortgezet.

Ten noorden van Ieper zijn de Duitsers in de avond van de 4^e mei aangevallen op de linkersector van het Engelse front. Zij werden teruggeslagen en in de flank aangevallen door de Franse artillerie en leden ernstige verliezen.

De voorbereiding van de slag aan de IJzer.

St. Adresse, 1 mei.

Juist in deze dagen, nu meer dan ooit de gebeurtenissen op het IJzerfront ons in spanning houden, brengt de voortgezette officieuze publicatie der wapenfeiten van het Belgisch leger ons belangwekkende mededelingen over de voorbereiding van de IJzerslag.

Uit hetgeen ik uit de vroegere publicatie heb geresumeerd, bleek op welke wijze, voornamelijk dank zij de artillerie der I^{ve} gemengde brigade en de Franse mariniers, de terugtocht van het Belgisch leger op de kust werd gedekt.

Men zal zich de dagorder, door koning Albert op 13 oktober uitgevaardigd, nog wel herinneren; in die dagorder wordt verklaard, dat de aftocht tot een goed einde is gebracht, dat het leger zich in de linie der bondgenoten heeft gevoegd en waarbij de koning van

het leger vordert tot de volslagen uitputting, desnoods tot de dood, de vijand te weerstaan op het thans ingenomen verdedigingsfront.

Van het vrije België was toen niet veel meer over. De "Courrier de l'Armée" brengt dat zo treffend in herinnering. "Slechts één hoekje van Vlaanderen blijft ongeschonden over: ettelijke vierkante kilometers lage en vruchtbare vlakten, doorkronkeld door de stil vloeiende waters van een nagenoeg onbekende rivier, en doorkruist door tal van met wilgen omzoomde kanalen. Enkele dorpen, wiens rode daken en leiblauwe klokkentorens uitsteken boven dit groen tapijt; een vredig landschap dat het oog in een enkele blik omvangt en dat gisteren nog voor onze geest opriep het beeld van de landelijke, vruchtbare vrede en sindsdien, na de aankomst van al dat onverwacht en ijzingwekkend oorlogstuig als een tafereel van triestheid voor onze ogen rijst."

De geest onder het leger was uitstekend. Men vroeg zich niet af hoe talrijk de genodigden waren, doch was vastbesloten eerder de laatste druppel bloed te geven dan te wijken.

De opdracht, de 13^e oktober 1914 medegedeeld, luidt: "De vijand ophouden, hem verhinderen, koste wat het kost, over de IJzer te trekken. Alleen stand houden tot de aankomst der versterkingen, die in aantocht zijn."

De IJzer vormt een natuurlijke stelling. De rivier biedt een natuurlijke hindernis in het terrein, doch een hindernis van zwakke innerlijke waarde. Maar niet alleen, dat de kleine rivier als natuurlijk verdedigingsmiddel slechts zwak is door haar geringe betekenis, ook de loop der rivier komt die betekenis nog verkleinen, waar de IJzer het grote ongerief heeft, dat zijn loop hier een boog beschrijft met de bocht naar de vijand gekeerd, terwijl de koorde gevormd

wordt door de spoorweg Nieuwpoort-Diksmuide. Deze twee steden vormen de steunpunten der verdediging. Slaagt de vijand er in deze plaatsen in te nemen en langs daar tot op de linkeroever van de IJzer door te dringen, dan is het gedaan met de naar het oosten gebogen waterlinie als verdedigingslijn. Het zal dan zelfs onmogelijk worden op de spoorlijn, wiens talud een tweede verdedigingsstelling vormt, stand te houden.

Onmiddellijk heeft men er dan ook voor gezorgd voor Nieuwpoort en Diksmuide twee stevige bruggenhoofden aan te leggen, die nodig zullen zijn zo spoedig men meer wil doen dan zich louter tot een defensieve houding bepalen. De loop van de IJzer heeft bovendien een reeks bochten en kronkels, die de aanvallende partij voordelig kan gebruiken, ondermeer tussen Nieuwpoort en Diksmuide de bochten bij St. Joris, Schoorbakke en Stuivekenskerke. Vrij vermoedelijk zal op die punten de slag woeden. (Inderdaad is het zo gegaan en dragen thans de vaandels van sommige regimenten de opschriften: Nieuwpoort, Diksmuide, Stuivekenskerke, St. Joris, Schoorbakke).

Ten einde de vijandelijke vloedgolf te vertragen wordt een linie vooruitgeschoven over Lombardsijde – de hoeve Grote Bamburg – de Rodepoorthoeve – Mannekenvere – Schore - Keiem – Beerst – Vladslo – Esen.

De aldus verkregen stelling heeft grote nadelen. Het vlak en zeer bebost terrein beperkt de zichtwijdte en het schootsveld, het biedt echter gunstige dekkingen voor de opmars van de vijand. Wat de vraag betreft of men zich zal verschansen, heeft men rekening te houden met het feit, dat zodra men in dit lage gebied delft, het water reeds te voorschijn komt. Wat men ook beproeft, het water

sijpelt door en de soldaten zullen in klevende modder moeten vechten.

De dorpen, die men bezet, bieden aan de vijandelijke artillerie een gemakkelijk doelwit, zo goed als de loopgraven met de opgehoogde borstweringen gemakkelijk zullen ontdekt worden. De artillerie heeft alleen heggen en boomgaarden om zich te verstoppen. Evenwel, er blijft geen keus.

Toen de Belgen in dit terrein aankwamen vielen Oostende en de spoorbaan van Torhout reeds in de handen van de vijand. Maar dag en nacht wordt voortgewerkt aan de nieuwe stelling. Van beneden Nieuwpoort tot bezuiden Diksmuide wordt de verdediging aan de Belgen toevertrouwd, waarvoor worden gebruikt de 2^e, 1^e, 4^e en 5^e divisie. De Franse brigade mariniers bezet het bruggenhoofd van Diksmuide. De 3^e divisie blijft in reserve, alsmede de cavalerie.

Men hoopt binnen achtenveertig uur versterking te krijgen. Na acht dagen komt die en, versterkt met de divisie Grossetti, wordt de strijd tot begin november volgehouden. De 16^e oktober ving de strijd aan, toen voor de eerste maal, aan de kant van Diksmuide, de Duitse kanonnen over de IJzer vuurden.

Omtrent de ontwikkeling van die strijd in een volgende brief.

6 mei 1915

Berlijn, 4 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

De Engelsen trekken met de zwaarste verliezen uit de richting van Hart, een ten oosten van Ieper gelegen bruggenhoofd, terug.

De hoeven Van Heule, Eksternest, Slotpark, Van Torenhofstede en Pappotje-ferme zijn door ons ingenomen.

Londen, 5 mei. Maarschalk French deelt mede dat de toestand onveranderd is. De gevechten om heuvel 60, waar de Duitsers vanochtend onder dekking van giftige gassen voet hebben gekregen, duren voort.

Een zwakke, door overvloedig gebruik van giftige gassen voorafgegane, aanval der Duitsers, ten oosten van Ieper is gemakkelijk afgeslagen. Onze artillerie heeft de vijand zware verliezen toegebracht.

Parijs, 5 mei. Avondcommuniqué:

De dag is kalm verlopen. In België hebben wij dinsdag een Duitse loopgraaf genomen en onze linie vooruitgeschoven tussen Lizerne en Het Sas, dat in onze handen is.

Parijs, 6 mei. In de nacht van maandag op dinsdag heeft het Britse leger ten oosten van Ieper zijn front, dat tengevolge van de gevechten der laatste dagen een uitstekende piek vertoonde, verbeterd. De Britten bezetten een betere stelling, achter de vorige gelegen. Dit had plaats zonder dat een schot werd gelost. De Duitse troepen werden misleid door de aanwezigheid in de ontruimde loopgraven van daar achtergelaten poppen. Laat op dinsdag ontdekten de Duitsers de list en maakten onmiddellijk bekend, dat zij een grote overwinning hadden behaald.

7 mei 1915

Berlijn, 6 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Op het gehele front zijn hevige artilleriegevechten geleverd.

Bij Ieper hebben wij nieuwe vorderingen gemaakt door de inneming van een hoeve aan de spoorlijn Mesen-Ieper.

Enige honderden gevangenen en 15 machinegeweren zijn door ons buitgemaakt.

Parijs, 6 mei. Officieel bericht van deze middag:

Ten noorden van Ieper hebben de Fransen een nachtelijke aanval, vanuit Steenstrate door de Duitsers ondernomen, afgeslagen.

Zondagavond hebben de Fransen de Duitsers een loopgraaf afgenomen en hun linie tussen Lizerne en Het Sas, dat in hun handen is, vooruitgeschoven. De Duitsers hebben geen tegenaanvallen gedaan.

Ten zuiden van Ieper hebben de Duitsers een aanval gedaan op heuvel 60, die de vorige maand door de Engelse troepen is veroverd. Hun hevige aanval, waarbij zij zich weer hebben bediend van giftige gassen, heeft hen aanvankelijk in het bezit gesteld van deze stelling, doch de Engelsen hebben daarna door tegenaanvallen een deel der verloren loopgraaf hernomen.

Londen, 6 mei. Maarschalk French meldt dat er niets nieuws is gebeurd op het Engelse front, behalve dat wij gisteravond op heuvel 60 opnieuw een deel der verloren loopgraven hebben hernomen. De gevechten duren daar ter plaatse voort. Elders heeft de vijand ons niet aangevallen.

Parijs, 7 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag:

Op het front ten noorden van Ieper hevige artilleriegevechten.

Berlijn, 7 mei. De Vossische Zeitung meldt, dat de Duitse gouverneur-generaal in België, naar uit Luxemburg bericht wordt, maatregelen heeft getroffen, volgens welke de in België (uit de mijnen) aangevoerde steenkolen en de cokes en briketten en de

bijproducten naar een zogenaamde kolencentrale te Antwerpen gebracht zullen worden. Deze centrale zal het beheer over de voorraad kolen voeren.

Parijs, 7 mei. Om politieke redenen die zo doorzichtig zijn, dat het overbodig is er nader in te treden, hebben de Duitsers sedert 14 dagen hun offensief aan het westelijke front hervat. Het is volkomen mislukt en zij hebben bloedige verliezen geleden. In België werd op 22 april door twee legerkorpsen een aanval gedaan, die onder gebruik van verstikkend gas probeerden door ons IJzerfront heen te komen ten noorden van Ieper. Tactisch hebben wij geen enkele nederlaag geleden. De snelheid, waarmee de tegenaanvallen werden uitgevoerd, bracht onmiddellijk de vijand tot stilstand. Wij herwonnen een gedeelte van het verloren terrein en herstelden ons front op volkomen hechte wijze en onze troepen werden daarna tegen het verstikkende gas uitgerust.

Uit Zeeuws-Vlaanderen meldt men ons:

Gistermorgen tussen 9 en 10 uur zijn in de Hedwigpolder, gemeente Graauw (Zeeland), vlak bij de Belgische grens, projectielen neergekomen, afkomstig uit kanonnen van 15 cm en wegende 36 kilogram. Drie vielen er in de polder zelf en één is neergekomen in de bij die polder horende haven.

Deze projectielen waren, naar we vernemen, afgeschoten van het fort Blauwgaren, door de Duitsers bezet, die schietoefeningen hielden op een in de Schelde gesleept wordende schijf.

8 mei 1915

Belgische vluchtelingen.

Te Harderwijk is een school voor kinderen van Belgische uitgewekenen geopend. Van de 118 ingeschreven leerlingen waren er de eerste dag ongeveer 70 aanwezig. De lesuren moeten, daar de school in een gemeenteschool gehouden wordt, waarvan de benodigde lokalen door de gemeente gratis in gebruik zijn gegeven, buiten de gewone schooluren vallen.

De ouders van Belgische kinderen, die de gemeentescholen bleken te verkiezen boven de Belgische school, zijn aangeschreven, dat hun kinderen, van maandag af, op die scholen niet meer zullen kunnen worden toegelaten.

Berlijn, 7 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Alle pogingen der Engelsen om ons heuvel 60, ten zuidoosten van Zillebeke, die sedert de 17^e april het brandpunt van de strijd bij Ieper is geweest, te ontnemen, zijn verijdeld. Wij hebben daar opnieuw terrein in de richting van Ieper gewonnen. De vijand heeft in de gevechten van gisteren 7 machinegeweren, 1 mijnwerper en een groot aantal geweren met munitie verloren. Hedenochtend hebben de Engelsen, toen zij hun aanvallen hervatten, opnieuw verliezen geleden.

Parijs, 8 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag:

In België hebben de Duitsers gisteren bij het aanbreken van de dag heftige aanvallen op de linie van het Britse leger bij St. Juliaan gedaan. Deze aanvallen zijn afgeslagen en de vijand leed zware verliezen.

Ten zuiden van Ieper op heuvel 60 hebben de Britse troepen opnieuw een gedeelte van de loopgraven, die zij de 4^e 's avonds verloren hadden, hernomen.

Berlijn, 8 mei. Het grote hoofdkwartier meldt:

Vóór Zeebrugge hebben onze kustbatterijen gisteravond een vijandelijke torpedojager in de grond geboord.

Op het grootste deel van het front heeft het gebruikelijke artilleriegevecht plaats gehad. Op enkele punten, bv. bij Ieper en ten noorden van Atrecht, nam het gevecht in hevigheid toe.

Berlijn, 8 mei. Ambtelijk:

De 7^e is voor Zeebrugge de Engelse torpedojager Maori door het vuur van onze kustbatterijen in de grond geboord.

De torpedojager Crusader, die ter hulp kwam, werd gedwongen zich terug te trekken en zijn gestreken reddingboten achter te laten. De gehele bemanning van de Maori en de bemanningen der boten van de Crusader, in het geheel 88 man, werden door onze vaartuigen gered en naar Zeebrugge gebracht.

Parijs, 7 mei. De Temps meldt, dat een Franse vlieger de plaats van de Duitse batterij, die Duinkerken beschoten heeft, zeer nauwkeurig bepaald heeft. De vlieger is tot op 150 meter boven de kazematten gedaald, die van gewapend beton vervaardigd bleken en de reusachtige Duitse kanonnen in de buurt van Diksmuide verborgen. De vlieger heeft een foto genomen en vervolgens zijn er 2000 bommen op de kazematten geworpen. Men veronderstelt, dat de Duitse batterij vernietigd is.

Berlijn, 8 mei. De successen der Duitsers in de streek van Ieper zijn door het legerbestuur dagelijks bekend gemaakt met de duidelijke plaatsvermelding. De Fransen stellen tegenover deze gemakkelijk op een kaart te controleren berichten slechts vage, in algemene

termen gehouden ontkenningen, hetgeen er wel op wijst, dat zij niet beschikken over feitelijke argumenten.

De verstikkende gassen.

Parijs, 8 mei. Het derde rapport van de commissie tot onderzoek van daden door de vijand bedreven, die tegen het volkenrecht indruisen, houdt zicht bezig met het gebruik van verstikkende gassen.

Het resultaat van het onderzoek, dat berust op de getuigenissen van officieren en van geneesheren, die de slachtoffers behandelden, laat geen plaats voor twijfel aan deze nieuwe inbreuk op het oorlogsrecht.

De 22^e april zag een vlieger een gele rook opstijgen op verschillende plaatsen in de loopgraven van de Duitsers tussen Bikschote en Langemark. Om vijf uur 's avonds stegen er dikke wolken van een zware geelachtig groene damp uit dezelfde loopgraven op. Onze manschappen voelden onmiddellijk een ondukbare prikkeling en irritatie aan keel en ogen. Hevige benauwdheden met zware pijn in de borst volgden, vergezeld door een onbedwingbare hoest. Velen vielen om niet weer op te staan. Anderen waggelen, aan het hevigste lijden ten prooi, onder hevig braken blootgesteld aan de kogels en de granaten van de vijand. De meesten van hen, die ontkomen zijn, zijn dagenlang ziek geweest. Sommigen bezweken ondanks alle zorgen. De 22^e april heeft de vijand ook in de streek van Boezinge granaten met verstikkende gassen gebruikt. Herhaaldelijk heeft hij daar dezelfde middelen gebezigd. Het schijnt trouwens dat de Duitsers van plan zijn op deze manier algemeen te werk te gaan, hoewel deze wijze van handelen door internationale overeenkomsten verboden is. Ook blijkt, dat de Duitsers sedert

geruime tijd tot deze manier van strijd voeren besloten hebben, want zij hadden alles ervoor gereed. Een gevangene zegde, dat op elke veertig meter van dat gedeelte van het front twintig flessen met gas gevuld beschikbaar waren. Een krijgsgevangen gemaakte onderofficier heeft verteld, dat hij verstikkende gassen als een nieuw wapen ten voordele van Duitsland beschouwde. Het gebruik van die giftige gassen moet lang voorbereid zijn. Dit blijkt uit het feit, dat de Duitse troepen al in april toestellen tegen de verstikking droegen. Sommigen droegen omvangrijke maskers, gelijkend op die welke duikers dragen, maar de meesten droegen op hun neus en mond een respirator van gummi, waarop een prop zat, die gedrenkt was in een stof, die de uitwerking neutraliseert.

Een onderzoek van het gemeentelijke laboratorium heeft uitgewezen, dat het door de Duitsers gebruikte gas chloorgas is, dat de dood door secundaire verstikking kan veroorzaken.

De strijd aan de IJzer. Het voorpostengevecht van 16-20 oktober.

St. Adresse, 4 mei.

Aansluitend aan het overzicht van de voorbereidselen tot de strijd aan de IJzer, volgt thans een samenvatting van de eerste ontmoeting aan het IJzerfront, die, zoals gezegd, de 16^e oktober plaats had.

De Franse marinedivisie van admiraal Ronarch, ondersteund door drie Belgische 7,5 cm batterijen, kregen die dag voeling met de Duitse legermacht, die in de richting van de IJzer een offensieve verkenning ondernam. Het doel van die verkenning, die niet tot het einde toe werd voortgezet, werd de Belgen bekend door het onderscheppen van een radiotelegram. De Duitsers polsen de positie en trachten te onderzoeken op welke wijze de IJzer bezet

wordt gehouden. Diksmuide wordt in het bijzonder gepolst, doch de wijze waarop de verkenningsstroepen ontvangen worden, bewijst de Duitsers dat de toegang naar Diksmuide goed is bewaakt.

17 oktober. Voortzetting van de verkenningen, waarbij de Duitse artillerie geducht meewerkt. Infanterieaanvallen, onder dekking der artillerie, worden door de Frans-Belgische verdediging afgeslagen.

De volgende dag onderneemt de aanvaller een algemeen offensief om het Belgische leger, dat hij vermoeid acht, doch dat zijn weerstandsvermogen nog bezit, te verstrooien eer het versterking kan krijgen. "Om Diksmuide en Nieuwpoort gemakkelijker te naderen, gaat hij, van 18 oktober af, door enige hevige aanvallen tegen de vooruitgeschoven linie, die de Belgen tussen die twee punten bezetten, proberen de verdedigers op de IJzer terug te werpen. Van het aanbreken van de dag af worden de posten heftig gebombardeerd, waarna aanzienlijke legerafdelingen op het Belgisch-Franse front aanrukken. Een bijzonder hevige aanval wordt door de Duitsers ondernomen tussen het kanaal van Diksmuide naar Torhout. Daarbij is vooral de linie, die voor een deel van de 2^e en door de 1^e en 4^e divisie bezet is en die langs Mannekensvere, Schore, Keiem en Beerst loopt, wel het hevigst aangetast. Talrijke aanvallen worden afgeslagen, doch de vijand blijft voortdurend nieuwe troepen aanvoeren, zodat de hardnekkige tegenstand in het begin van de middag op sommige punten verzwakt en Mannekensvere en Keiem in handen van de aanvaller komen.

De Belgische artillerie, op de linkeroever van de IJzer opgesteld, neemt deze beide dorpen zodanig onder vuur, dat de Duitsers niet in staat zijn uitvallen te doen. Het verlies van Mannekensvere noodzaakt de Belgen daar ter plaatse zich achter de IJzer terug te

trekken, doch de 4^e divisie weet zich tussen Keiem en de IJzer op de rechteroever te handhaven. De artillerie blijft de gehele namiddag en ook 's avonds Keiem beschieten totdat de commandant der divisie 's nachts een stormaanval op Keiem beveelt, waarbij de infanterie van de vijand zeer onaangenaam verrast wordt en uit Keiem verdreven.

Dientengevolge worden in de ochtend van de 19^e de Duitse aanvallen met nog groter kracht voortgezet en een zeer uitgebreide poging wordt in de richting van Nieuwpoort ondernomen, dat door de 2^e divisie wordt verdedigd. Ofschoon die dag ook de Duitse zware batterijen gaan meewerken, worden drie opeenvolgende aanvallen, tegen Lombardsijde ondernomen, door de Belgische infanterie, daarbij krachtig gesteund door de artillerie, afgeslagen. Gelijkertijd nemen Duitse batterijen de loopgraven meer zuidelijk van Lombardsijde onder vuur, doch aanvallen door de infanterie worden niet ondernomen. Op Keiem daarentegen, waar de Belgische 4^e divisie zich in al haar stellingen heeft hersteld, worden weer hevige aanvallen ondernomen, evenals op Beerst. Als daarbij de zware Duitse batterijen een hevig vuur openen, dat door de Belgische 7,5 cm kanonnen niet afdoende kan worden beantwoord, zijn de verdedigers van Beerst verplicht te wijken en kunnen die van Keiem zich slechts met moeite staande houden.

De positie van de 4^e divisie is dus hachelijk en om haar front vrij te maken worden de Franse mariniers en de 3^e Belgische divisie naar Diksmuide gezonden om daar de aanvallende vijand in de flank aan te grijpen. Dat aangrijpen moet geschieden in noordoostelijke richting, op het front Beerst-Vladslo en vervolgens in de richting van het Praetbos, langs de weg naar Torhout, op 3 km ten oosten van Beerst.

Na een goede voorbereiding door de artillerie wordt de aanval met grote kracht ondernomen, zodat bij het hardnekkig doorzetten van de aanval de vijand blijk geeft tegen dit offensief niet te zijn berekend.

In de nacht vallen Beerst en Vladslo in handen der Belgisch-Franse macht. Gelijktijdig heeft de Duitse aanval op Keiem een belangrijke verzwakking ondergaan, daar de Duitsers alle kracht moeten aanwenden om het gevaar het hoofd te bieden, dat de linkervleugel bedreigt.

Juist op het ogenblik, dat het doel verwezenlijkt wordt, krijgen de divisiebevelvoerders van het legercommando bericht de positie te wijzigen. Er was namelijk ontdekt het aanzienlijke troepenmachten in aantocht zijn langs de kant van Roeselare, dus ten zuidoosten van Diksmuide, d.w.z. in de flank van het Frans-Belgische tegenoffensief.

Dit nieuwe gevaar noodzaakt de mariniers en de 3^e divisie weer hun oorspronkelijke opstelling terug te nemen, dus de stellingen in te nemen in de richting Diksmuide en bij het kanaal. De zwaar beproefde 4^e divisie bleef alleen achter, met het gevolg dat in de nacht van de 19^e op de 20^e oktober Beerst en Keiem werden verlaten en de verdedigers weer op de IJzer terugtrokken. De Duitsers kunnen dus de IJzer naderen, uitgenomen op het front Lombardsijde-Grote Bamburghoeve. Dat front wordt de 20^e aangevallen.

Terwijl over het gehele IJzerfront de Duitse projectielen van allerlei kaliber jagen, onderneemt de aanvaller de stormloop op het zoeven genoemde front. Inmiddels echter komen van uit zee de projectielen aangesnord van de Engelse monitors, die de vijand

beletten langs de kust of door de duinen, of over de duinstrook, te naderen. Evenwel een infanterieaanval brengt de Duitsers in de Grote Bamburghoeve. Onmiddellijk ondernemen de Belgen een tegenaanval met het succes, dat de Grote Bamburghoeve weer in hun handen komt. De gehele dag wordt verwoed gestreden en de Duitsers, die vastbesloten schijnen de verdedigers op Nieuwpoort terug te werpen, zenden steeds nieuwe versterkingen, zodat tegen de avond de kracht der verdedigers afneemt, en enkele vooruitgeschoven stellingen moeten worden prijsgegeven.

Op de avond van de 20^e, de vijfde gevechtsdag, zijn de Duitsers dus tot voor het IJzerfront doorgedrongen, is de toestand aldus, dat de Belgisch-Franse verdediging is teruggedrongen op de hoofdlinie van de IJzer en zijn noch het bruggenhoofd van Nieuwpoort, noch voor Diksmuide aangetast.

Het voorspel tot de grote IJzerslag was dus geëindigd, het voorspel tot de hardnekkige strijd, die thans, na meer dan een half jaar, nog voortduurt.

10 mei 1915

Londen, 9 mei. Maarschalk French meldt heden:

In de afgelopen nacht en vandaag zette de vijand zijn aanvallen ten oosten van Ieper voort. Deze aanvallen zijn alle afgeslagen. Onze linie staat daar stevig.

Berlijn, 9 mei. Ambtelijke mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Bij de voortzetting van onze actie tegen Ieper wierpen wij de vijand uit zijn goed versterkte stellingen tussen Fortuin Wieltje en de plaatsen Frezenberg en Verlorenhoek. Wij stelden ons daardoor in

het bezit van de gewichtige heuvelrug, die de omtrek van Ieper aan de oostzijde beheerst.

Tot dusver vielen ons 800 Engelsen, waaronder 16 officieren, in handen.

Het chloorgas.

Londen, 9 mei. De “ooggetuige” in het Britse hoofdkwartier (in Noord-Frankrijk en West-Vlaanderen) geeft er in zijn jongste mededelingen over de recente operaties om Ieper een beschrijving van, hoe een Pruisisch officier was gevangen genomen en – achter de linie gebracht – een paar Engelse soldaten zag, die door het stinkgas waren buiten gevecht gesteld en in doodstrijd naar adem lagen te snakken. De Pruisische officier hield stil, barstte in lachen uit en – op de op de grond liggende gestalten wijzend – vroeg hij: “Hoe vind je dat? De “ooggetuige” besluit zijn relaas aldus: “Het aanschouwen van makkers, die liggen te krimpen en te kreunen in hun lijden door de gasvergiftiging, en die stervend rondwentelen als vergeven ongedierte, heeft onder de Britse soldaten een verbittering gewekt die – hopen wij – overal in het Britse rijk zal worden gedeeld, en die zal maken, dat wij niet zullen rusten voor wij volle vergelding hebben verkregen tegen diegenen, die voor deze gruwelen verantwoordelijk zijn.

De tweede episode van de IJzerslag. 20-21 oktober.

St. Adresse, 6 mei.

In de aanvang van de langdurige slag aan de IJzer zijn na de voorbereidingen, waaromtrent bijzonderheden zijn medegedeeld in mijn brief van 1 mei, duidelijk drie gedeelten te onderscheiden.

Vooreerst de vierdaagse strijd van de 16^e tot de 20^e oktober in het terrein voor, d.w.z. ten noorden van de IJzer (overzicht in de brief van 4 mei), vervolgens een tweede episode, die men zou kunnen noemen: de strijd aan de IJzer zelf (20-21 oktober) en een derde episode, die van de positiestrijd achter de rivier, positiestrijd, die nog altijd met bitterheid voortduurt.

De *Courrier de l'Armée* brengt thans bijzonderheden omtrent die tweede episode, dus omtrent de zeer hardnekkige en bloedige verdedigingsgevechten van 20 en 21 oktober.

Zoals uit het overzicht in de brief van 4 mei bleek, had de aanzienlijke troepenbeweging langs de kant van Roeselare de 19e oktober door de verkenning gemeld, de Belgische legerleiding zekerheid verschaft omtrent de Duitse plannen om tegen Diksmuide een aanval te ondernemen.

Men kent de daardoor veroorzaakte wijziging in de gevechtsofstelling: de troepen die naar het front Beerst-Vladslo waren gezonden om de 4^e divisie te versterken, werden op de oorspronkelijke stelling (front van Diksmuide) teruggebracht. De 5^e Belgische divisie en de mariniers van admiraal Ronarch zullen dus Diksmuide verdedigen, versterkt door een deel der Belgische reservetroepen. Admiraal Ronarch, die gelijk bekend, niet beschikte over artillerie, ontving de volgende dag een gemengde brigade der 3^e divisie en bovendien een regiment artillerie. Al deze elementen werden gezonden ter versterking van de stellingen op het front bij Nieuwpoort.

Vermoedelijk had de Duitse bevelvoering gehoopt door plaatselijke aanvallen op verschillende punten van het front en door artilleriesvuur over het gehele front de aandacht van de

voorgenomen aanval op Diksmuide af te leiden. Toen echter in de namiddag van de 20^e oktober de aanval begon, vonden de Duitsers een goed aangesloten en flink voorbereide verdediging tegenover zich.

Tegen de middag suisden de eerste “marmieten” uit de Duitse batterijen zwaar geschut over de IJzer en beginnen geweldige verwoestingen aan te richten binnen Diksmuide, waar weldra huis na huis in puin vliegt. De verwoestende kanonnade kan bij gemis aan artillerie van zwaar kaliber, slechts door de Belgische 7,5 cm kanonnen worden beantwoord.

In de namiddag, nadat gedurende verscheidene uren de aanval door de zware artillerie is voorbereid, wordt de stormloop ondernomen. De Belgen en de mariniers, die in het bruggenhoofd voor Diksmuide wel hun meest hechte steunpunt hebben, laten de Duitsers, die in gesloten colonnes aansnellen, tot op korte afstand naderen, totdat plotseling de artillerie losbreekt en de aanvallende, lange formaties met schroot overdekt, terwijl gelijktijdig de geweren en de mitrailleuses gaan ratelen.

Ziehier de beschrijving van die bloedige aanval: “Pal staan mariniers en infanteristen in hun loopgraven voor het bruggenhoofd en het kanaal, ondanks het gierend schroot. In lange, gesloten colonnes rukken de aanvallende benden vooruit. Het zijn nieuwe, door veteranen omsloten formaties, in dichte drommen dapper in het vuur stormend en krijgsliederen zingend. Dolle en theatrale tactiek, waardoor de Duitsers de verdedigers denken te ontmoedigen. Maar in plaats van zich door de tot onder hun bereik oprukkende massa’s schrik te laten aanjagen, slaan de Belgen en de Franse mariniers slechts de vernieling gade, welke hun goed gericht vuur in die krijgsdrommen aanricht. Gehele gelederen worden neergemaaid.

Ze worden door andere vervangen, die eveneens worden ten gronde gehaald. Het is een afgrijselijke slachting, een hels gezicht. Drommen aanvallers geraken tot aan de verdedigingswerken doch om daar te sterven, uitgeput, vernietigd.

“Uren lang woedt de strijk; reeds omhult de schemering het slagveld. Tegen de avond sissen eensklaps de fluitjes; bevel tot het staken van het vuren en tot de aftocht. De vijand ziet af van zijn poging, die, in weerwil van de hevigheid, onvruchtbaar is. Alleen het zwaar geschut gaat voort met het regelmatig vuren en het stelselmatig bombardement. Half Diksmuide ligt reeds in puin; de rode vlammen van de brand laaien omhoog en zetten de nachtelijke hemel in gloed en in die hellepoel blijven de overwinnende verdedigers waakzaam en werken ijverig aan het herstel der halfvernieelde loopgraven.

“Oorverdovend is het geraas. In de loopgraven, die men onverpoosd moet herstellen, zijn de verliezen aanzienlijk, maar niemand denkt aan wijken. De herstellingswerken worden heel de nacht voortgezet onder het voortdurend bombardement, met behulp der genietroepen, wiens toewijding heerlijk is. Zij moeten ook de hindernissen uit het schootsveld wegruimen, voor zover die het uitzicht der infanterie beperken. Rust is voor niemand mogelijk. De granaten van de vijand woelen de bodem om tot ver achter de IJzer. In geen enkel dorp kan men zich meer ophouden; elk ogenblik stort een huis in of schiet in vlammen en een nieuwe puinhoop voegt zich bij de andere.”

Ook brengt de nacht geen rust in de strijd zelf, want in de overtuiging dat de deftige weerstand gedurende de namiddag en in de avond de verdedigers zal hebben uitgeput, wordt een nieuwe aanval tegen het bruggenhoofd ondernomen. De Duitsers vinden

echter de Belgisch-Franse verdediging waakzaam en de verrassingspoging wordt in bloed gesmoord. Maar waar tegen het aanbreken van de dag de artillerie nog heviger gaat stampen en razen, bereiken de verdedigers zich voor op een nieuwe schok.

Die laat niet lang op zich wachten. Zodra het aanschemerend ochtendlicht enige onderscheiding toelaat, rukken reeds de grauwe infanteriemassa's onder een gewelf van schroot vooruit, terug in dichte, lange, gesloten colonnes. Het is een grauwe, kille, regenachtige ochtend. Ondanks vermoeidheid en de kracht van de aanval wijken de verdedigers niet. Stormloop na stormloop wordt ondernomen, maar het bruggenhoofd wordt verdedigd door een muur van ijzer en vuur en aanval na aanval wordt afgeslagen. Ontzettend is weldra de aanblik van het schootsveld dat als met lijken en gewonden is bezaaid. Gedurende de eerste ochtenduren is ook over het overige IJzerfront de aanval hernieuwd. Ook Nieuwpoort blijkt een van de hoofdaanvalspunten, maar daar worden de Duitsers in hun bewegingen zeer bemoeilijkt door het onzettende vuur van de monitors van het Britse smaldeel dat van uit zee de strook grond achter de duinen onder vuur zet, tot steun van de Belgische legermacht die in de duinen en van de veldwerken uit voor Nieuwpoort de vijand belet te naderen.

Men kan echter niet beletten, dat de zware Duitse batterijen van op grote afstand over Nieuwpoort hetzelfde lot voltrekken als over Diksmuide en in de stad brand na brand stichten en er de puinmassa's verveelvoudigen.

Als de ochtendstormlopen zonder resultaat een einde nemen, ontstaat slechts een rust van weinige uren. Evenwel blijkt in de namiddag dat de vijand verse troepen ontvangt en aanzienlijke versterkingen in het veld brengt. Het schijnt dat hij koste wat het

kost deze 21^e oktober over de IJzer wil. De verkenning houdt de vijand flink in het oog en tegen vijf uur in de namiddag fixeert zich de vierde algemene aanvalspoging tegen Diksmuide, gesteund door een algemene stormloop tegen Schoorbakke, nagenoeg halverwege Diksmuide-Nieuwpoort. Het Belgische grote hoofdkwartier geeft een onmiddellijk algemeen verspreid bevel: "Tot het uiterste weerstaan, spijs alle stand houden."

De nieuwe aanvallen worden terug voorafgegaan en vergezeld door het gedonder der zware artillerie en wat in Diksmuide nog aan gebouwen te vernielen is, wordt vernield.

De stormloop op de beide punten vangt aan, maar op beide punten ook ontvangen de Belgen en Franse mariniers de vijand met een zo onverbiddelijke vuurregen, dat het niet mogelijk is de linie te forceren. De Belgische 7,5 cm kanonnen decimeren reeds de dichte Duitse gelederen voor deze contact hebben met de infanterie en de mariniers in de loopgraven, en dat deel der colonnes dat aan het schroot ontkomt, wordt onmiddellijk voor de loopgraven gedecimeerd door de maaierende mitrailleuses en het doordringbaar vuur der fuseliers.

De taaiheid der aanvallers wordt volkomen geëvenaard door de onwrikbaarheid der verdedigers, de doodsverachting der eersten door de heldhaftigheid der mannen in de loopgraven. De marinefuseliers en de Belgen, ze laten zich doden, maar verlaten de loopgraven niet.

Als de avond gevallen is, blijkt de positie onveranderd. Diksmuide, Schoorbakke en Nieuwpoort houden stand, de Duitsers zijn aan het einde van de 21e oktober nog steeds niet over de IJzer, op niet één enkel punt.

Berlijn, 10 mei. Uit het grote hoofdkwartier wordt in een uitvoerige beschrijving als het resultaat van de gevechten om Ieper van 22 april tot 4 mei aangegeven, dat de bondgenoten hun vroegere stellingen ten noorden, ten oosten en ten zuiden van Ieper in een lijn van Steenstrate over Langemark tot ten westen van Poelkapelle, zuidoostwaarts tot Wallemolen, zuidwaarts voorbij Passendale, langs de straatweg Mosselmarkt-Broodseinde-Beselare over Zonnebeke zuidoostwaarts naar Oosthoek tot het kanaal, welke stellingen een frontbreedte van 25 km en een maximumdiepte van 9 km hadden, gedeeltelijk hebben moeten terugnemen tot een lijn 700 meter zuidwestelijk van Fortuin-Frezenberg-Eksternest naar de oostelijke rand van het bos ten oosten van Zillebeke, zodat de nieuwe stelling van de bondgenoten voor Ieper slechts 13 km breed en 5 km diep is. De stelling is nog meer aan een concentrische beschieting door de Duitse artillerie blootgesteld dan de vorige.

Parijs, 9 mei. Het officiële avondbericht luidt:

Een aanval der Duitsers tussen Nieuwpoort en de zee werd met zware verliezen afgeslagen.

Parijs, 10 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

Tussen Nieuwpoort en de zee hebben de Duitsers aangevallen; zij zijn teruggeworpen en hebben belangrijke verliezen geleden.

Ten oosten van St. Joris hebben de Franse mariniers zich van de hoeve Eendracht, die sterk door de Duitsers was versterkt, en van een versterking ten oosten daarvan meester gemaakt. Zij hebben een 40-tal gevangenen gemaakt.

Sluis, 10 mei. Er is een periode van betrekkelijke rust ingetreden aan het front van Ieper. Slechts af en toe laat het geschut zich horen.

11 mei 1915

Berlijn, 10 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Aan de kust hebben wij in de duinen in de richting van Nieuwpoort vorderingen gemaakt en verscheidene vijandelijke loopgraven genomen. Bij een tegenaanval zijn de vijandelijke troepen tot Lombardsijde doorgedrongen, doch daarop geheel teruggeslagen.

Ook in Vlaanderen hebben wij weer terrein gevonden en bij Verlorenhoek 162 Engelsen gevangen genomen.

Londen, 10 mei. Veldmaarschalk French bericht dat de vijand gisteren vijf vruchteloze aanvallen heeft gedaan op de Engelse linies ten oosten van Ieper. Zijn verliezen waren uiterst zwaar.

Londen, 11 mei. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

De vijand heeft zijn aanval op Ieper zaterdag met verdubbelde kracht herhaald. Hij is met ernstige verliezen, doch ten koste van zware offers ook aan onze kant, afgeslagen. Het artillerievuur, waarmee hij de aanval op onze stelling ten oosten van Ieper begon, was zo hevig en verschrikkelijk als wij totnogtoe niet hadden doorstaan.

Enkele dagen geleden hadden strategische overwegingen ons genoopt tot een terugtocht uit de goed aangelegde loopgraven bij Zonnebeke. Verder westelijk, op een langs onze stelling vooruitspringend gedeelte van het gevechtsterrein, had de vijand geschut samengetrokken, waarmee hij een orkaan van granaten en ontplofbare stoffen op ons liet neerkomen.

Elke vierkante meter grond scheen omgewoeld en vergruisd te worden. De loopgraven werden tot vormeloze massa's aarde en puin geschoten en lagen bezaaid met de lijken van vele onzer manschappen.

Onze soldaten handhaafden zich met verwonderlijke moed en hardnekkigheid, maar in een dergelijke onder vuur gehouden strook konden zich geen troepen ophouden. Een terugtocht was onvermijdelijk, maar nauwelijks minder hopeloos dan het verblijf in de loopgraven, want een hagel van ontploffende granaatkartetsen veegde over iedere duim grond in onze rug.

Onze verliezen waren zwaar, doch de terugtocht naar de tweede linie werd in goede orde volbracht.

Toen was het onze beurt. Het werk van onze artillerie was volmaakt. De vijandelijke infanterie liep in gesloten en talrijke gelederen storm om ons uit leper te verdrijven, doch werd neergemaaid door het mitrailleurs- en granaatkartetsvuur. Op een plaats hadden de vijandelijke troepen 900 meter over ongedekt terrein te trekken en hier smolten gehele bataljons onder ons vuur weg. Op andere plaatsen liepen zij recht op onze loopgraven aan en werden slechts in een verwoed handgemeen met de bajonet teruggedrongen. Tenslotte werd de vijand over de gehele linie afgeslagen en nog houden wij leper bezet.

12 mei 1915

Berlijn, 11 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Gisterochtend hebben wij voor Westende een Engels linesschip door ons vuur verdreven.

Ten oosten van Ieper zijn wij blijven opgeschieten en hebben vijf machinegeweren buitgemaakt.

Parijs, 11 mei. Officieel bericht van hedenmiddag 3 uur:

In België hebben de Duitsers bij St. Joris een poging gedaan om door een nachtelijke aanval de werken te hernemen die de Fransen op 9 mei hebben veroverd, doch zij werden teruggeslagen.

Londen, 11 mei. Veldmaarschalk French meldt:

Gisterenmiddag hebben de Duitsers onze loopgraven bij de weg naar Menen, ten oosten van Ieper, zeer hevig beschoten. Daarna heeft hun infanterie onder dekking van giftige gassen een aanval gedaan, die is mislukt. Ons granaatkartetsvuur heeft de vijand zware verliezen toegebracht. Terwijl de Duitsers in gesloten gelederen aanvielen, werden zij letterlijk weggemaaid.

Parijs, 11 mei. Het avondbericht luidt:

De Belgen hebben ten noorden van Diksmuide een bruggenhoofd ingericht aan de rechteroever van de IJzer en maandagnacht hevige aanvallen afgeslagen. De Belgen hebben ook terrein gewonnen ten zuiden van Diksmuide.

De Engelsen, die door de Duitsers onder dekking van gassen waren aangevallen, konden, door maskers beschermd, de verstikkende wolk over zich laten gaan. Zij hakten daarna onder een rechtstreeks vuur uit machinegeweren en geweren de Duitsers, die in massa's opgerukt waren, in de pan.

Oostburg, 12 mei.

In de afgelopen nacht is er terug hevig geschoten in westelijke richting. Het kanongebulder was zo hevig, dat de ramen stonden te trillen.

13 mei 1915

Berlijn, 12 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Vijandelijke vliegers hebben gisteren bommen op Brugge geworpen, zonder militaire schade aan te richten.

Ten oosten van Ieper hebben wij een belangrijke, door Schotse Hooglanders verdedigde hoogte genomen.

Ten oosten van Diksmuide hebben wij een Engels vliegtuig neergeschoten.

Parijs, 12 mei. Het officiële communiqué van hedenmiddag 3 uur luidt (met weglating van hetgeen reeds in het avondbericht van 11 mei is medegedeeld):

De aanval op het door de Belgen ingerichte bruggenhoofd ten noorden van Diksmuide in de nacht van 10 op 11 mei geschiedde door 3 Duitse bataljons. De Belgen hebben hun gevoelige verliezen toegebracht en 50 gevangenen gemaakt.

De door de Engelsen afgeslagen aanval der Duitsers, waarbij dezen van verstikkende gassen gebruik maakten, had plaats ten oosten van Ieper.

Londen, 12 mei. De ooggetuige bij het Engelse hoofdkwartier geeft een beschrijving van de gevechten ten noorden en noordoosten van Ieper, op zaterdag en zondag, waaruit blijkt, dat deze slag een der meest verbitterde van de hele oorlog was. De slag begon

zaterdagochtend vroeg met een hevig geschutvuur, gevolgd door aanvallen der Duitsers met sterke strijdkrachten. De Engelse linie werd op verscheidene punten doorboord, vooral bij Frezenberg. De Duitsers kwamen op een gegeven ogenblik zelfs tot Wieltje toe. Dadelijk werden tegenaanvallen op touw gezet. Maar de Duitse infanterie keerde telkens terug. Gedurende de nacht nam de strijd voortdurend in hevigheid toe. Het gevechtsfront waggelde voortdurend heen en weer. Omstreeks 1 uur, in de nacht van zaterdag op zondag, wierpen de Engelsen de vijand met de bajonet uit Wieltje, dat bezaaid was met Duitse gesneuvelden. Bij het kriecken van de dag was er een korte verademing. Ze duurde echter niet lang. In de namiddag bereikte de strijd zijn hoogtepunt. Onder dekking van een verschrikkelijk artillerievuur deden de Duitsers vijf afzonderlijke aanvallen.

Duitse infanteristen, in dichte gelederen, wierpen zich met doodsverachting op onze stellingen en werden door ons weggemaaid.

Op één punt ten noorden van de stad kwamen 500 Duitsers het bos uit. Ooggetuigen verklaren, dat er niet één van hen is ontkomen.

Om half zeven 's avonds beproefden de Duitsers een stormaanval op het kasteel Hooge, doch zij werden onder een hagel van granaatkartetsen gebroken. Op dit punt hadden de Duitsers gelijktijdig het vuur van kanonnen, snelvuurkanonnen en geweren te verduren.

Bij hun doorbraakpogingen hebben de Duitsers ontzettende verliezen geleden. De grond was letterlijk bezaaid met hun doden.

Voor zover de streek bij Ieper betreft, was deze dag wel de gelukkigste voor de Engelsen.

Onze linie, die de dag tevoren hersteld was op korte afstand achter het oorspronkelijke front, bleef onaangetast.

Onze verliezen waren betrekkelijk gering. Doordat de vijand ons voortdurend zulk een goed doel bood, bestond de strijd onzerzijds eenvoudig in het neerschieten van de vijand.

Londen, 12 mei. Maarschalk French deelt mede: Gisteravond hebben wij ten oosten van Ieper opnieuw een aanval der Duitsers ten zuiden van de weg naar Menen afgeslagen. Dit was de derde zware tegenslag die de Duitsers gisteren in de streek hebben geleden.

14 mei 1915

Berlijn, 13 mei. Uit het grote hoofdkwartier wordt gemeld:

Ten oosten van Ieper hebben wij terug een steunpunt van de vijand genomen.

Sluis, 13 mei. De laatste dagen werden aan de Belgische kust weer meermalen de Duitse stellingen ten noorden van Oostende door vliegers van de geallieerden verkend en werden ook enige bommen geworpen. De Duitsers schoten hevig op hen. Aan het front van Ieper is het nooit geheel stil geweest deze week, maar sinds gisteren is de strijd weer in volle gang. Vooral gedurende de afgelopen nacht daverde het geschut geweldig en nog altijd (om twee uur in de namiddag) is het niet verminderd.

Londen, 13 mei. Veldmaarschalk French meldt dat de strijd ten oosten van Ieper voortduurt.

Door een hevig bombardement ten noorden van de weg naar Menen zijn heden enkele van onze loopgraven vernield, waardoor

onze linie tijdelijk werd verstoord. Ze is thans echter weer geheel hersteld.

Parijs, 13 mei. Het avondbericht luidt:

De Belgen hebben gisteravond een nieuwe aanval op de rechteroever van de IJzer afgeslagen. De terugtrekkende Duitsers lieten verscheidene honderden doden achter.

Londen, 14 mei. De militaire medewerker van de Times in noordelijk Frankrijk schreef de 12^e dezer:

Wij hebben te lijden van sommige nadelen, die het moeilijk maken doorslaande successen te behalen. Het heldere weer heeft het mogelijk gemaakt de sterkte van de Duitse stellingen geheel te verkennen van een punt ten noordoosten van Ieper recht naar het zuiden, waar de Engelse rechterzijde staat. De Duitsers houden bijna al de golvende, duidelijk aangegeven hoogten, die de stellingen beheersen, waar zij bij het begin van de oorlog vochten en nog staan, bezet. Te Ieper, St. Elooï, rond ons vooruitspringende punt bij Armentières, langs de hoogte van Aubers en verder zuidelijk naar de heuvels tegenover de Fransen houden de Duitsers het hooggelegen terrein bezet en bijna overal kijken ze neer op onze stellingen. De twee legers van de kroonprins van Beieren en de hertog van Wurtemberg staan nog in volle sterkte tegenover ons. Er zijn niet veel punten, waar een aanval beproefd kan worden en op die punten heeft de vijand de verdedigingswerken opgehoopt: honderden machinegeweren zijn er handig verborgen, iedere loopgraaflijn is er met prikkeldraad versperd. De loopgraven zijn met goede troepen bezet, die door een geweldige artillerie gesteund worden. Deze Duitse linies kunnen niet gemakkelijk genomen worden.

In de tweede plaats lijden wij nog van de eerste gasaanval bij Ieper. Die aanval joeg onze bondgenoten aan onze linkerkant terug en onblote onze stelling. De bevestiging van onze nieuwe positie ten oosten van Ieper kostte tijd en veel mensenlevens. Wij hadden niet slechts slachtoffers door de Duitse giftige gassen te betreuren, maar wij leden zware verliezen door de overval. Deze dingen zijn van invloed geweest op ons optreden tot steun van onze bondgenoten bij hun offensief van Arras uit, dat met zoveel dapperheid en volharding is voortgezet.

Wij hebben alle aanvallen op Ieper gemakkelijk afgeslagen.

De aanvalswaarde van de Duitse soldaat is verminderd, doch wij moeten beter uitgerust zijn, willen wij in de loopgravenoorlog door de harde buitenkorst van zijn verdedigingslijn breken. Zijn wij daar eenmaal doorheen dan zullen wij – geloof ik – de Duitse legers kunnen verstrooien. Maar om er doorheen te breken is het nodig de beschikking te hebben over meer ontploffingsmiddelen, meer zware howitzers en meer mannen.

Op de 13^e mei hebben het Duitse 14^e, 7^e en het 1^e Beierse – met nog enkele andere divisies – die tegenover de Fransen stonden tenminste 20.000 man verloren; en de Britten brachten de Duitsers de laatste paar dagen 10.000 man verliezen toe.

Londen, 14 mei. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Het mooie werk van het Belgische leger in het noorden verdient meer dan een terloopse vermelding. Hun rol is als de onze voornamelijk van verdedigende aard. Toch hebben zij gelegenheid gevonden voor een krachtig offensief. Een van hun divisies heeft

enig terrein bij Diksmuide gewonnen en een andere heeft een bruggenhoofd over de IJzer gelegd.

Wij en de Belgen houden de vijand tussen la Bassée en de zee ferm tegen, terwijl de Fransen hun aanvallende beweging verder zuidelijk voortzetten en voort dringen in de richting van Lens en Douai.

Men schreef ons gisteren uit Oostburg:

Sedert gisterenavond wordt er voortdurend en steeds heviger geschoten in westelijke richting. Het schijnt dat alles weer in volle actie is. Het kanongebulder is geen ogenblik van de lucht. Verondersteld wordt hier, dat er weer een artilleriebeschieting gaande is ter voorbereiding van een frontbeweging.

15 mei 1915

Berlijn, 14 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Krachtige aanvallen der Engelsen tegen ons nieuw front voor Ieper zijn onder de zwaarste verliezen voor de vijand mislukt.

Aan de weg Menen-Ieper hebben wij in de richting van Hooge opnieuw terrein gewonnen.

De slag aan de IJzer (22-31 oktober 1914) (Vervolg).

St. Adresse (bij Havre), 8 mei.

Het Belgische leger heeft met bovenmenselijke krachtsinspanning meer dan vijf dagen aan de Duitse overmacht belet de IJzer over te trekken. Het kleine leger heeft ook gedurende de tweede fase van de eerste grote slag aan de IJzer op ongelooflijk moedige wijze stand gehouden, slechts gesteund door de Franse marinebrigade

van admiraal Ronarch en het Engelse monitorsmaldeel voor de Vlaamse kust. De 22^e oktober breekt aan, zonder dat Diksmuide of Nieuwpoort zijn gevallen, ja, zelfs is de IJzer op nog geen enkele punt door de vijand overschreden. De zware verliezen, de onophoudelijke aanvallen, het drukkend artillerievuur, het uitblijven van enige rust zijn voor de dappere scharen een beproeving tot de uiterste uitputting. Niettemin wordt het bevel van de koning: "Tot het uiterste weerstaan, spijt alles stand houden", door de taaie Belgen opgevolgd. De Duitsers, die volkomen op de hoogte zijn van de macht en de opstelling der verdediging, bereiden reeds nieuwe aanvallen voor. De Belgische weerstand moet tot elke prijs gebroken worden eer de Franse versterkingen verschijnen. De vijand mag dus de verdediging geen ogenblik van rust gunnen, vandaar dat bij het ochtendkrieken van 22 oktober de zware artillerie over het gehele IJzerfront een kanongebulder inzet, dat de verdedigers de zekerheid verschaft, dat er opnieuw zal worden aangevallen. Maar terwijl het artillerievuur van de vijand in hoofdzaak gericht was op de overgangen van Sint-Joris, Schoorbakke en Stuivekenskerke, hadden de aanvallen tot dusver de twee steunbogen van de verdediging, de bruggenhoofden van Diksmuide en Nieuwpoort, tot doel gehad. De nieuwe aanvallen zouden het zwaartepunt van de strijd verplaatsen en daarmee zou de eerste slag aan de IJzer, de grote worsteling van 16 tot 31 oktober 1914, de derde en laatste fase intreden. Het ontzaglijk Duitse offensief zou vastlopen en niettegenstaande aan de uitgeputte Belgen weinig meer restte dan hun moed en doodsverachting, zouden zij aan hun geschiedenisboek de roemvolste bladzijden gaan toevoegen.

Op de 22^e oktober is de opstelling der verdediging voorlopig onveranderd. Over het gehele front dreunt de artillerie tot plotseling een aanval zich aftekent niet alleen voor Diksmuide en

Nieuwpoort, doch ook tegenover de rivierovergang van Tervate in de weg van Keiem naar Stuivekenskerke. De overmacht, waarover de Duitsers beschikken, is zo groot, dat zij zonder veel moeite een aanzienlijke aanvalsmacht op dat punt concentreren. De voorafgaande beschieting was zo hevig, de aanval, die volgde, zo vinnig, dat de verdedigers van Tervate moeten wijken (vooral voor het ontzettend machinegeweervuur). Een Duitse colonne stormt over de brug en bezet de overkant van de IJzer. Ik laat hier weer de officiële geschiedschrijver aan het woord: “De toestand is ernstig. Wordt de doorbraak breder, dan is de gehele IJzerverdediging in gevaar. Onze troepen, die zeer uitgeput zijn, krijgen een prachtige opflakking van kracht. Ofschoon door een hels vuur overstelpt, schieten de batterijen, die bij Stuivekenskerke zijn opgesteld, zonder ophouden op de vijand en beletten de troepen om vooruit te komen. De 1^e divisie onderneemt een tegenaanval. Haar elementen stormen in een prachtig elan vooruit. Maar de eerste afdeling wordt neergemaaid door de Duitse machinegeweren. Maar dat geeft niet, men moet Tervate, het koste wat het wil, terug nemen.

Na een korte rustpauze wordt opnieuw het bevel tot een tegenaanval gegeven. Hij wordt met onbeschrijflijke geestdrift ondernomen. Onverschillig voor de dood, meegesleept door hun officieren, wiens zelfopoffering tot het verhevene stijgt, trekken zij door het machinegeweervuur heen.

“Ditmaal wordt hun aanval bekroond: De vijand, die in Tervate over de rivier kwam, wordt in de stoom gedreven en de heldhaftige Belgen bezetten opnieuw hun loopgraven.

“Evenwel, de bovenmenselijke krachtsinspanning heeft hun krachten geheel uitgeput. Het lot van de dapperen, die Tervate

hebben hernomen, hangt geheel af van de vijandelijke tegenaanval, die ieder ogenblik kan ondernomen worden. In de nacht van de 22^e op de 23^e oktober heeft de gevreesde tegenaanval plaats met verse troepen en na een laatste weerstand blijft Tervate in handen van de vijand.”

23 oktober: de vijandelijke druk op Nieuwpoort bereikt een ontzaglijke kracht. Het bombardement der stad is vreselijk. Het uiterst gevoelige punt in de linie wordt verdedigd door volkomen uitgeputte troepen. Maar de Franse versterkingen, die aangekondigd zijn, naderen. De eerste contingenten van de 42^e brigade komen in de loop van de ochtend aan en worden onmiddellijk aangewend om de afgestreden troepen te vervangen. Maar de hevigheid van het bombardement maakt, dat de verse colonnes slechts moeilijk kunnen naderen over de bruggen van de stad. Eerst 's avonds bereiken zij de Belgische linie Lombardsijde-Grote Bamburghoeve.

Inmiddels verergert in de loop van de dag de doorbraak bij Tervate, waardoor belangrijke legermachten vooruitrukken de IJzer over. Schoorbakke wordt bestormd met een kracht, die de Belgen, zij het dan ook stap voor stap, doet wijken, zodat 's avonds de Duitsers in het bezit zijn van een stelling in de bocht der rivier tussen Schoorbakke en Tervate. De elementen der Belgische 1^e en 4^e divisie zijn ook hier volkomen afgestreden. Gelukkig komen nieuwe afdelingen der Franse 42^e brigade aan en van de 24^e af begint een toevoer, die de Belgische verdediging kan vervangen en het verder opdringen der Duitsers kan beletten.

Tegenover Diksmuide ook al verergering van de toestand. Het feit alleen reeds, dat de Duitsers over de linkeroever van de IJzer zijn gekomen ten noorden van Diksmuide, betekent voor de stellingen

bij die stad het gevaar van een omsluiting. Om die omsingeling te verhoeden wordt in de richting van Oud-Stuivekenskerke een tegenaanval uitgevoerd door de bataljons van het 5^e en door die heldhaftige brigade van de derde divisie, welke met de mariniers Diksmuide bezet houdt.

Een schitterende charge werpt de Duitsers gedeeltelijk terug, waardoor het onmiddellijk gevaar gekeerd is.

De 24^e oktober wordt het bombardement voortgezet met onverzwakte kracht. Heel het terrein om Kaaskerke, St. Jacobskapelle en Oudekapelle wordt door de granaten omgewoeld. In de namiddag wordt het artillerievuur in zulk een snel tempo en met zulk een hevigheid voortgezet, dat men kan rekenen op een nieuwe aanval. De Duitsers blijken te hebben besloten in de nacht van de 24^e op de 25^e het bruggenhoofd van Diksmuide te forceren. De aanval wordt van twee zijden ondernomen met de meest ontstuimige kracht.

De noordoostelijke sector wordt tegelijkertijd bestormd met de zuidoostelijke sector. Achtereenvolgens wordt aanval na aanval neergeveld. Aan de loopgraven stapelen de lijken zich op. In de donkere nacht en in het kleverig slijk wordt een ontzettende slachting urenlang volgehouden en als eindelijk het ochtendlicht aangloort is de vijand van het nutteloze van zijn pogingen overtuigd. Hij deinst af, nadat in de noordoostelijke sector elf, in de zuidoostelijke sector vijftien hardnekkige aanvallen door de verdedigers in bloed zijn gesmoord. Diksmuide begint weerstand te bieden.

De volgende dag begint de beschieting opnieuw, slechts afgebroken om aanvallen mogelijk te maken (een in de middag, een tegen het

vallen der duisternis). De verdediging wijkt niet, totdat in de laatste oktoberdagen eindelijk het gros der Franse versterkingen aankomt. (Uit vertrouwbare bron verneem ik, dat het oponthoud dat het gros der Franse versterkingen zo laat op het toneel van de strijd bracht, het gevolg was van een ernstig spoorwegongeluk met veel materiële schade, waardoor een belangrijke versperring van de spoorbaan werd veroorzaakt. - Corr.)

Tussen Diksmuide en Nieuwpoort worden de aanvallen voortgezet en de vermoeide verdediging moet langzamerhand wijken op de laatste verdedigingslinie, de spoorwegdijk. Daar wordt opnieuw stand gehouden met behulp van de inmiddels in stelling gebrachte 42^e Franse divisie en door enige bataljons territorialen. Een met verbluffende kracht ondernomen aanval brengt de Duitsers tot in Ramskapelle, ten westen van de spoorweg. Ze blijven er twee en een halve dag, totdat zij er de laatste oktober voorgoed uit werden gedreven door een prachtige tegenaanval van de 2^e en 3^e Belgische divisie en de bataljons van de divisie Grasetti. Maar bovendien nadert een nieuwe bondgenoot, doch omtrent diens optreden laat ik, op gevaar af te uitvoerig te worden, weer de officiële geschiedschrijver aan het woord: "Op dit ogenblik daagt er overigens een andere vijand op, die de Duitsers niet hadden verwacht: de inundatie, de overstroming.

"Op het ogenblik dat het duidelijk werd, dat het voor de troepen, zelfs met de aangekomen Franse versterkingen, niet meer mogelijk was de zegevierende weerstand voort te zetten, besloot het legercommando de gehele IJzervallei onder water te zetten. De heldhaftig gebrachte offers waren nog niet voldoende, welaan dan ook de vruchtbaarheid van de bodem geofferd.

Men raadt hoe vol angst men de vooruitgang der overstroming volgde, die uur voor uur terrein wint en onverstoorbaar de loopgraven van de vijand gaat vullen, terwijl onze troepen tot de laatste ademtocht blijven doorvechten.

“Het schijnt, dat de Duitsers enige tijd nodig gehad hebben om zich van het gevaar rekenschap te geven. Dan plots was het de aftocht, het verlaten van de linkeroever van de IJzer, de pijnlijke terugtocht door de overstroomde landerijen, die door de Belgische artillerie bestreken worden. Gehele groepen Duitsers worden door de golven verrast, verdrinken, of zijn verplicht zich over te geven. Anderen worden onder vuur genomen, terwijl zij trachten te vluchten en komen om in het slijk. Twee stukken zwaar geschut en een aantal machinegeweren, reeds op de linkeroever gebracht, moeten in de modder achtergelaten worden. Het tijdelijk voordeel dat de vijand had behaald moet wel zwaar betaald worden.

“Van het ogenblik af dat de inundatie lukte, was de nederlaag van het Duitse offensief volkomen. De veldslag van de IJzer liep ten einde. Ons leger had er ten minste een vierde van zijn strijdend effectief verloren, maar ook de Duitse verliezen waren verschrikkelijk.”

Zoals men weet is het offensief vervolgens gericht op Ieper en hebben de Belgen in verbinding met de Fransen en Engelsen tot nu toe het IJzergebied weten vrij te houden van hun vijand. Uit de aard der zaak is in het viertal brieven, aan de eerste IJzerslag gewijd, weinig aandacht geschonken aan het optreden der Franse marinedivisie, waar men hier te doen heeft met een beschrijving van de lotgevallen van de Belgische divisies, die zich in de oorlog hebben onderscheiden. Toevallige omstandigheden maken het mij mogelijk het overzicht aan te vullen met een beknopt resumé van

de werkzaamheid van de brigade Ronarc'h, wier getalsterkte door een drukfout in de Belgische publicaties op 15.000 man is gesteld. Deze brigade telde 6000 man, namelijk twee regimenten van drie bataljons en een mitrailleursafdeling. Zij heeft tot 10 november stand gehouden, om eerst op die dag een tijdelijke rust te gaan genieten.

Het overzicht zal ik u in een volgende brief geven.

16 mei 1915

Berlijn, 15 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Bij Steenstrate aan het IJzerkanaal hebben wij een vijandelijke aanval afgeslagen. Aan de weg St. Juliaan-leper hebben wij opnieuw aanvallen ondernomen en vorderingen gemaakt. Drie Engelse officieren en 60 man, benevens een machinegeweer zijn daar in onze handen gevallen.

Het aantal ongewonde gevangenen, sedert 22 april door ons bij leper gemaakt, is tot 110 officieren en 5450 man gestegen. Daarbij komen nog meer dan 500 gewonde gevangenen.

17 mei 1915

Londen, 16 mei. De "ooggetuige" in het Engelse hoofdkwartier vervolgt zijn verslag van de verschrikkelijke slag bij leper. Hij zegt, dat de Duitsers op 10 dezer de Britse gelederen trachtten te dunnen door hun loopgraven met ontploffingsmiddelen van zeer krachtige werking te beschieten. Na een uiterst hevig bombardement wendden zij ook gascilinders aan. De infanterie rukte vooruit, doch trof de Britten springlevend aan. Toen gebeurde er iets wonderlijks. Uit de verspreide bosjes kwam over de open terreinen de

wanordelijke troep aanvallers, soms verkleed in Engelse uniformen, vooruit. Plotseling openden de Britten een hevig geweer- en mitrailleursvuur. De Duitsers wierpen zich plat op de grond, waarop de Engelse kanonnen de vijand met granaatkartetsen teisterden. De Duitse lijken lagen overal in het rond. De vijand veroverde een gedeelte van een loopgraaf, doch werd blijkbaar door zijn eigen gas tot de terugtocht gedwongen. De aanval herinnerde aan de ongelukkige, slecht geoefende lichter van oktober.

Ten noorden van het kanaal Ieper-Komen ondernamen de Duitsers een andere poging. Twee batterijen van cilinders waren een half uur bezig met het verwekken van een witte wolk gas, die zo dicht was, dat men zijn eigen hand niet kon zien, wanneer men deze voor zijn gezicht hield. Het gas ontkleurde het gras en maakte de zandzakken geel. Wij werden gedwongen een loopgraaf te ontruimen. Ook de vijand leed blijkbaar van het gas, aangezien hij geen aanval deed en gedwongen was zijn eigen loopgraaf te ontruimen. Een typisch iets van de aanval was, dat een aantal Duitsers in Schotse uniformen gestoken was.

Parijs, 15 mei. De officiële mededeling van hedenavond behelst:

Wij hebben de vijand ten noorden van Ieper verslagen en bij die gelegenheid verscheidene loopgraven op het front van het Sas, alsmede een deel van het dorp Steenstrate veroverd. Drie machinegeweren en vijftig gevangenen vielen ons in handen.

Parijs, 16 mei. Het bericht van hedenmiddag luidt:

In België hebben de Duitsers vannacht drie tegenaanvallen ondernomen tegen Steenstrate en omstreken. De derde aanval, die bij het aanbreken van de dag gedaan werd, was bijzonder hevig. De

aanvallers werden afgeslagen en leden grote verliezen. De Fransen hebben hier 6 mitrailleurs en 1 bomwerper buit gemaakt.

Berlijn, 16 mei. Uit het grote hoofdkwartier:

Ten noorden van Ieper hebben sedert gisterenmiddag zwarte troepen zonder acht te geven op eigen verliezen onze stellingen ten westen van het kanaal bij Steenstrate en het Sas aangevallen. Alle aanvallen werden afgeslagen. Bij Steenstrate duurt de strijd nog voort.

Men schreef ons gisteren uit Oostburg:

Zaterdag is terug de gehele dag zwaar geschoten; evenzo in de nacht van zaterdag op zondag. Vooral tussen 12 en 1 uur was het schieten hevig. De ene losbarsting volgde op de andere en onophoudelijk woedt tot posttijd van dit bericht het kanongebulder voort. De schoten komen steeds uit laag westelijke richting.

Parijs, 16 mei. De officiële mededeling van hedenavond 11 uur behelst:

In de namiddag zijn vier aanvallen der Duitsers op Steenstrate afgeslagen.

De mededeling beschrijft het succes der Britten en zegt dat het een ernstige nederlaag voor de Duitsers was.

Oostburg, 17 mei. Het kanongedonder uit de richting van Ieper houdt gedurende de laatste tijd dag en nacht aan en neemt in hevigheid toe.

Sluis, 17 mei. Hedenochtend vroeg werd tussen Brugge en de kust een zeppelin bestookt door een Franse vlieger. De vlieger werd op

zijn beurt beschoten door Duitse kanonnen. De zeppelin wist voor zover hier na te gaan was te ontkomen doordat zij gemakkelijker dan de vlieger kon rijzen en dalen.

18 mei 1915

Berlijn, 17 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Ten noorden van Ieper, ten westen van het IJzerkanaal en Het Sas, hebben wij onze vooruitgeschoven stellingen ontruimd en de daar staande zwakke strijdkrachten in onze hoofdstellingen aan de oostelijke oever van het kanaal teruggetrokken, om verliezen door het krachtige vijandelijke geschutvuur te voorkomen.

De "ooggetuige" bij het Britse leger in Vlaanderen en Noord-Frankrijk geeft een uitvoerig verslag van de jongste gevechten bij Ieper. Wij kunnen er voor ditmaal enkel het volgende uit overnemen – hetgeen aansluit bij wat wij daarover reeds vroeger hebben vermeld. Na een beschrijving te hebben gegeven hoe een aanval van de Duitsers op 10 mei, voorbereid met kanonvuur en met het moordgas, onder grote verliezen voor de Duitsers had gefaald, vervolgt hij aldus:

"Een tweede poging om ons uit onze loopgraven te drijven met het gas werd gedaan ten noorden van het kanaal Ieper-Komen. De Duitsers hadden daar twee batterijen cilinders zo geplaatst dat hun halzen over de borstwering staken. Gedurende een half uur werd een wolk van het witte gas afgeblazen. Zij was zo dicht, dat wie er overeind in stond zijn eigen hand niet meer kon zien. Het gas bleekte het gras af en gaf aan de zandzakken op de borstweringen een heldergele kleur. Er werd geen aanval van de infanterie beproefd, en ofschoon wij onze loopgraaf moesten ontruimen, was zij spoedig weer door ons bezet. Onze troepen op de flanken

onderhielden een snelvuur en zouden alle pogingen van de vijand om vooruit te komen hebben belet, indien hij ze had ondernomen.

Op grond van hetgeen uit onze linies kon worden waargenomen, is het echter waarschijnlijk dat de Duitsers zelf ook van het gas te lijden hadden en er hun loopgraaf om moesten verlaten.

Nog een derde aanval vond plaats ten noorden van de weg naar Menen. In dit geval verschaftte de vijand zich voor een tijdje toegang tot onze loopgraven aan de rand van het Bellewaardebos, doch werd er door een tegenaanval weer uit geworpen.

Op de morgen van de 11^e openden de Duitsers een nieuwe beschieting met hun zwaar geschut, waarbij vooral de Britse linie, waar die ligt over de weg van St. Juliaan, te lijden had. De aanval had echter niet hier doch op de loopgraven ten zuiden van de weg van Menen plaats, waar drie afzonderlijke pogingen werden beproefd. Bij de eerste aanval kregen de Duitsers een korte poos voet in onze linie doch werden er snel door een tegenaanval uit geworpen. 's Middags keerden de aanvallers terug maar konden tengevolge van ons machinegeweervuur de positie niet bereiken. Bij een derde aanval kwamen de Duitsers opnieuw voor een korte poos in het bezit van een gedeelte der Britse loopgraaf. Zij waren echter thans blijkbaar doodop en werden gemakkelijk weer verjaagd.

Een paar uren tevoren hadden de Duitsers brandgranaten in leper geworpen en spoedig stond de stad op tal van punten in vlammen, terwijl een zware rookwolk de plaats als het ware bedekte.

Uit Oostburg meldt men ons nog:

Velen hebben maandagmorgen even na 4 uur niet een, maar twee zeppelins waargenomen. De voorste veranderde van koers en verdween in oostelijke richting, terwijl de tweede zeppelin in zuidelijke richting doorvoer in de richting van Antwerpen.

De gehele dag is gisteren ondanks de regen steeds hevig kanongebulder uit westelijke richting gehoord. Ook langs de zeekust uit de richting van Zeebrugge hoort men geschutvuur.

Parijs, 17 mei. Het officiële avondbericht luidt:

De vijand, die in België tengevolge van onze successen bedreigd werd met totale insluiting, heeft in de afgelopen nacht de stellingen, die ten westen van de IJzer nog in zijn bezit waren, ontruimd. Aan de oostelijke oever hebben wij alle vorderingen gehandhaafd.

De oorlogstoestand.

De wederzijdse berichten over het westelijk oorlogsterrein zijn, wat de feiten aangaat, volkomen met elkaar in overeenstemming.

De Fransen en de Engelsen zijn over een brede linie van Arras tot benoorden Ieper in krachtig offensief en dat offensief heeft hun enkele tactische voordelen bezorgd.

Ten noorden van Ieper hebben tenslotte de Fransen de Duitse troepen, die nog aan de westzijde van het kanaal stonden, daarover gedreven en dus een gedeelte van de terreinwinst, die de Duitsers daar onlangs hadden gemaakt, heroverd.

Het Belgisch informatiebureau verneemt uit Havre:

Ook de Belgische soldaten hebben in hun vrije tijd de loopgraven, die veilig achter de inundatie liggen, op originele wijze versierd en daaraan de naam van Villa aan de IJzer gegeven. Er is een windmolen en een vliegmachine, uit plankjes wit hout vervaardigd, wiens wieken en schroef klapperen in de wind. Verder is er een dorpje in het klein met molen, kerk, kerkhof, uitspanning, plein, enz. Ook is er een "villa der Galliërs 1915", waarvoor een bordje staat met het opschrift: 1^e prijs van het regiment. Elders is er een dekking als drankhuis ingericht met het uithangbord: "In de haan tapt men zonder kraan." De soldaten van het volgende loopgraaf hebben een soort van mozaïek, bij middel van overblijfsels van vernielde huizen, aangelegd, dat een schild vormt met in het midden de Belgische leeuw, de nationale leuze en, in reusachtige letters: Overwinnen of sterven.

Op deze helling heeft een hovenier met graszoden, mos, vetplanten en bloemen een reusachtig schild aangelegd met het opschrift: Honneur à notre commandant! Vive le Roi, la Reine et la Patrie!

Verder is er een der forten van Luik nagebootst met een granaathuls als kanon. Dan het Marie-Joséplein, vervolgens een meesterstuk, nl. een burcht in leem, met vier flanktorentjes, ophaalbrug, schietgaten, toegangsoprit, enz. De soldaten hebben de Duitse keizer niet vergeten, want ziehier: Villa Kaiser s'il passé l'Yser.